

Adoptie

‘Een zoon is een zegen, een dochter een ramp’

TEKST: JUDITH VAN DE BOVENKAMP

In 2001 en 2004 kreeg Trouw-journalist Martijn Roessingh in China zijn dochters overhandigd. Van hun achtergrond wist hij niets. In 2008 en 2009 keerde Roessingh terug naar hun geboorteplaatsen. Zijn onophoudelijke zoektocht leverde een schat aan informatie op, over zijn eigen dochters, maar vooral over het Chinese bevolkingsbeleid en de gevolgen van de geboortepanning. China Nu sprak met hem.

Waar veel adoptieouders hun best doen om iets te weten te komen over de afkomst van hun kind, gaan er weinig zo ver als Martijn Roessingh. Zijn zoektocht naar de achtergrond van zijn Chinese dochters Linde en Jiang hield niet op bij de informatie die hij vond met betrekking tot hun afkomst. Roessingh dook diep in de wereld van het Chinese bevolkingsbeleid. Hij sprak met verschillende mensen die ieder op hun eigen manier met het beleid te maken hebben; van ouderparen die hun baby

Martijn Roessingh

te vondeling hebben gelegd tot medewerkers van tehuizen en bevolkingsambtenaren. Dit alles heeft geresulteerd in een duidelijk, vlot wegzegend en compleet overzicht van het Chinese bevolkingsbeleid.

Waar kwam die gedrevenheid om zich er zo volledig in te storten vandaan? Roessingh: “Ik wilde mijn dochters over hun achtergrond kunnen vertellen, aan hen een beeld van hun afkomst geven. Daarnaast komt het natuurlijk ook voort uit mijn journalistieke interesse. Ik ben begonnen met het verzamelen van informatie over de steden waar mijn dochters vandaan komen. Met hulp van internet, internationale databanken en onderzoeksrapporten heb ik een profiel van deze steden kunnen vormen. Deze informatie zegt niets over hun herkomst op zich, maar het geeft wel een beeld van de plaatsen waar ze vandaan komen.”

Adoptie

Wat voor de Nederlandse wetenschappers puur theoretische oefeningen waren, werd voor China de basis van de eenkindpolitiek

Roessingh wilde de stappen die in China zijn gezet en ertoe hebben geleid dat zijn dochters nu in Nederland zijn volgen. Dit kon alleen slagen als alle aspecten van het bevolkingsbeleid nagetrokken zouden worden. Dat begint niet alleen bij een plaats van herkomst, maar allereerst bij de oorsprong van het beleid.

Nederlandse wiskundigen

Een opmerkelijk gegeven dat in het boek naar voren komt, is dat het Chinese bevolkingsbeleid is geïnspireerd op berekeningen van Nederlandse wiskundigen. Deze deden in de jaren '70 onderzoek naar het gebruik van wiskunde om de omvang en groei van een bevolking te plannen. Juist in die periode kwam een belangrijke Chinese wetenschapper naar Nederland. Deze was niet uit op de onderzoeksresultaten, maar kwam er toevallig mee in aanraking. Hij werd meteen enthousiast, en zag het als een goed middel om paal en perk te stellen aan de snel uitdijende bevolking in zijn thuisland. De bevolking in China is tussen 1949 en 1976 bijna verdubbeld, iets wat de Chinese leiders ernstige zorgen baarde. Wat voor de Nederlandse wetenschappers puur theoretische oefeningen waren, werd voor China uiteindelijk de basis van de eenkindpolitiek.

Waar de Nederlandse theorie van de bevolkingsplanning echter geen rekening mee hield, is de uitvoering van het beleid. Roessingh: "Een van de redenen om het boek te schrijven was dat we in het Westen nauwelijks iets weten van de Chinese bevolkingsplanning, en dat terwijl het verstrekende invloed heeft voor het leven van ruim één miljard mensen. In de praktijk is het een heel hard beleid, dat diep in het leven van de Chinezen ingrijpt. Aan het uitvoeren van het beleid komen dwang, boetes, verlies van baan, gedwongen abortussen en sterilisaties te

Martijn Roessingh

pas. Het is belangrijk dat een keer wordt uitgelegd hoe die druk precies tot stand komt. Deze bestaat voor 95% uit propaganda en lichte dwang, maar tijdens mijn onderzoek ben ik ook schrijnende voorbeelden tegengekomen van vrouwen bij wie in de negende maand van de zwangerschap nog een abortus werd uitgevoerd."

Meisjes vaak te vondeling gelegd

Roessingh ontdekte dat er achter de eenkindpolitiek een beerput schuilgaat, dingen waar niet-Chinezen zich geen voorstelling van kunnen maken. De Chinese overheid stelt dat er zo'n 400 miljoen geboortes voorkomen zijn door hun beleid. Roessingh trekt dit in twijfel: "Het bevolkingsbeleid heeft zeker invloed gehad op het aantal geboortes in China, maar ik denk dat ook zonder dit beleid het aantal geboorten gedaald zou zijn. Door economische hervormingen, die tegelijkertijd met het bevolkingsbeleid begonnen, is de welvaart toegenomen. En rijkere mensen willen meestal minder kinderen. Ook is het grootbrengen van kinderen erg duur geworden, met name in de steden. Daarnaast hebben veel echtparen zo'n drukke baan, dat ze vaak niet eens tijd hebben om meer dan één kind op te voeden." Door jarenlange propaganda heeft de overheid de bevolking ervan weten te overtuigen dat het geboortebelief goed is voor het land, maar in een samenleving waar grote gezinnen al eeuwenlang hoog in aanzien staan, kun je de gehele bevolking niet ineens opleggen dat één kind voldoende is. Vooral in plattelandgebieden

‘Ik ben schrijvende voorbeelden tegengekomen van vrouwen bij wie in de negende maand nog een abortus werd uitgevoerd’

vinden mensen creatieve oplossingen om het beleid te omzeilen. Zoons staan hoog in aanzien, daarom mogen ouders in plattelandsgebieden een tweede kind krijgen als de eerste een dochter is. Wanneer deze tweede poging weer in een meisjesbaby resulteert, wordt deze vaak te vondeling gelegd, zodat de kans op een jongen niet wordt verspeeld. “Ik voelde me incapabel en inferieur toen ik wist dat mijn tweede zwangerschap opnieuw een meisje zou zijn”, zegt een van de geïnterviewden daarover in het boek.

Door ontwikkeling van de technologie kunnen ouders het geslacht van een foetus tegenwoordig al voor de geboorte vaststellen. Meisjesfoetussen worden daarom steeds vaker geaborteerd. Dit heeft een afname van het aantal te vondeling gelegde meisjes als gevolg, maar ook een afname van het aantal geboren meisjesbaby’s. Dit zorgt op zijn beurt weer voor scheefheid in de verhouding tussen het aantal jongens en meisjes, hoewel er de afgelopen jaren een verandering in deze trend optreedt. Roessingh: “Van mensen die ik sprak, hoorde ik vaak dat zij het liefst een jongen én een meisje zouden hebben. Ook blijven meisjes na een huwelijk vaker in de buurt van hun ouders wonen, waardoor ze later een emotionele steun kunnen zijn. Maar in bepaalde gebieden wil de scheefheid maar niet dalen, zeker niet bij tweede zwangerschappen.”

Contact met pleegouders

Een ander negatief gevolg van het geboortebelief waar Roessingh op stuitte is kinderhandel. In 2007 heeft hij een artikel over het zogeheten ‘Hunan-schandaal’ gepubliceerd in *Trouw*. Kinderen die anders te vondeling zouden zijn gelegd of via Chinese gezinnen een nieuw thuis zouden hebben gekregen, zijn

verkocht aan tehuizen, met als doel adoptie naar het buitenland. Het geld dat deze buitenlandse adopties opleverden, was een belangrijke bron van inkomsten voor de weeshuizen. Roessingh: “Het Hunan-schandaal trof me extra hard omdat mijn jongste dochter Jiang uit het gebied afkomstig is waar de tehuizen veel kinderen vandaan haalden. Helemaal zeker weet ik het natuurlijk pas als ik de biologische ouders heb gevonden, maar ik heb wel goed navraag gedaan in de omgeving van de tehuizen waar mijn dochters vandaan komen. Daaruit blijkt gelukkig dat het in het geval van mijn beide dochters heel onwaarschijnlijk is dat ze verhandeld zijn.”

Roessingh heeft de biologische ouders van zijn dochters niet gevonden, maar heeft wel contact met de pleegouders van Linde en heeft de tehuizen waar zijn beide dochters vandaan komen bezocht. “Tijdens bezoeken aan weeshuizen heb ik gezien dat een gebrek aan mankracht een groot probleem is en dat personeel vaak niet goed opgeleid is om met gehandicapte kinderen te werken. Er moet daarom meer permanente pleegzorg voor gehandicapte weeskinderen komen. De laatste paar jaar is de situatie in veel weeshuizen echter verbeterd. Gebouwen zijn beter onderhouden, er zijn betere opties voor pleegzorg, gehandicapte kinderen worden vaker geopereerd. Ook worden er steeds vaker grote projecten opgezet, waarschijnlijk in reactie op kritiek vanuit het Westen.”

Marcijn Roessingh

Adoptie

'Veel kinderen zijn, in tegenstelling tot wat veel mensen denken, helemaal niet anoniem afgestaan'

Onderste steen boven

De zoektocht naar het bevolkingsbeleid, adoptie en de achtergrond van zijn kinderen, doet Roessingh uiteindelijk vooral voor zijn eigen dochters. Hij kwam erachter dat de informatie die hij van officiële instanties had gekregen niet altijd klopt. Zijn journalistieke achtergrond heeft hem geholpen de onderste steen zoveel mogelijk boven te halen. Hij heeft meer informatie weten te verzamelen dan hij aanvankelijk verwacht had: "Zaken zoals de herkomst van hun namen, beelden van het tehuis waar Jiang heeft gewoond en het pleeggezin waar Linde heeft verbleven is belangrijke informatie. Daarnaast heb ik nog steeds contact met mensen in China die doorzoeken naar hun biologische achtergrond. Mijn oudste is nu negen en heeft al veel vragen over haar achtergrond. Ze wil er meer over weten en vraagt zich bijvoorbeeld af wie de Chinese ouders zijn die haar niet konden houden. Ik wil zoveel mogelijk informatie verzamelen zodat mijn dochters daar later mee kunnen doen wat ze willen. Het is uiteindelijk aan henzelf om de adoptie een plek in hun leven te geven."

Wat Roessingh adoptieouders die de roots van hun kinderen op willen zoeken vooral wil meegeven, is dat informatie snel verdwijnt: "In China wordt het verleden snel uitgewist. Documenten gaan verloren, archieven worden vernietigd en nog belangrijker: mensen die de achtergrond van de kinderen kennen, verhuizen of komen te overlijden. De meeste informatie zit toch in de hoofden van de mensen zelf, daarom is het zaak niet te lang te wachten met een zoektocht. Het heeft zeker zin om naar China te gaan om de herkomst van een adoptiekind uit te zoeken, in veel gevallen weten de mensen die erbij betrokken waren er nog veel van. Veel kinderen zijn, in tegenstel-

ling tot wat veel mensen denken, helemaal niet anoniem afgestaan. Vaak zijn ze via een netwerk van familieleden en bekenden in een tehuis of pleeggezin terechtgekomen."

Volgens Roessingh is het vooral belangrijk deze netwerken te ontrafelen en de personen te vinden die er meer van weten: "In eerste instantie verbaasde het me hoezeer de mensen mee wilden werken in het beantwoorden van mijn vragen of in het vertellen van hun verhaal. Als je erover begint, willen Chinezen best openheid van zaken geven, maar dan moet je er natuurlijk wel eerst naar vragen. Het bevolkingsbeleid – en daarmee uiteindelijk ook de herkomst van onze geadopteerde kinderen - is geen taboe, iedereen in China heeft er mee te maken. Wij beseffen niet hoe bepalend dit beleid in sociologisch opzicht is voor de Chinese maatschappij. Het is voor Chinezen gewoon een onderdeel van het dagelijkse leven."

De namen Linde en Jiang zijn om privacyredenen gefingeerd, evenals in het boek.

Martijn Roessingh, *Waarom China mij twee dochters schonk - Over bevolkingsbeleid en adoptie*, Uitgeverij Atlas 2009, 286 blz., €19,90.